

IZERfietsroute

Rottevalle
Rottevalle
Rottevalle

Suwâld
Sumar
Eastermar

Rottevalle
Rottevalle
Rottevalle

37 km
27 km
17 km

Theater en Fietsen De Toneelclub *Út Nocht en Wille* in Rottevalle is in 1905 oorspronkelijk opgericht als fietsclub: *'ter veraangenaming des levens en bevordering van het wielrijden'*. De eerste toneelavond van de 'fietsclub' is in februari 1909 in de bovenzaal van de herberg van Lykele van Dijk. Jan Mulders, postkantoorhouder, wethouder en alleskunner, is vijftig jaar lang de voorzitter en vaste regisseur van de club. Het Muldersplein is naar hem genoemd. Fietsen en theater is in Rottevalle geen onbekende combinatie !

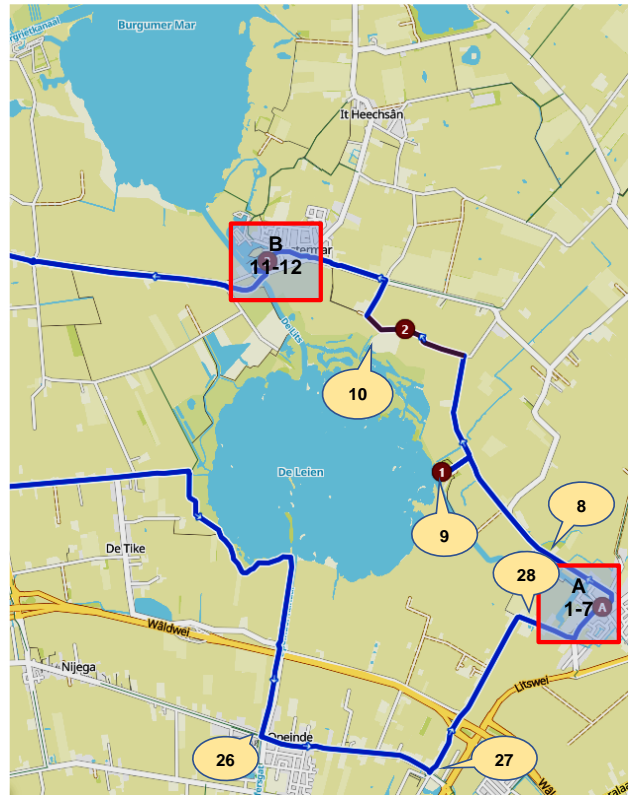
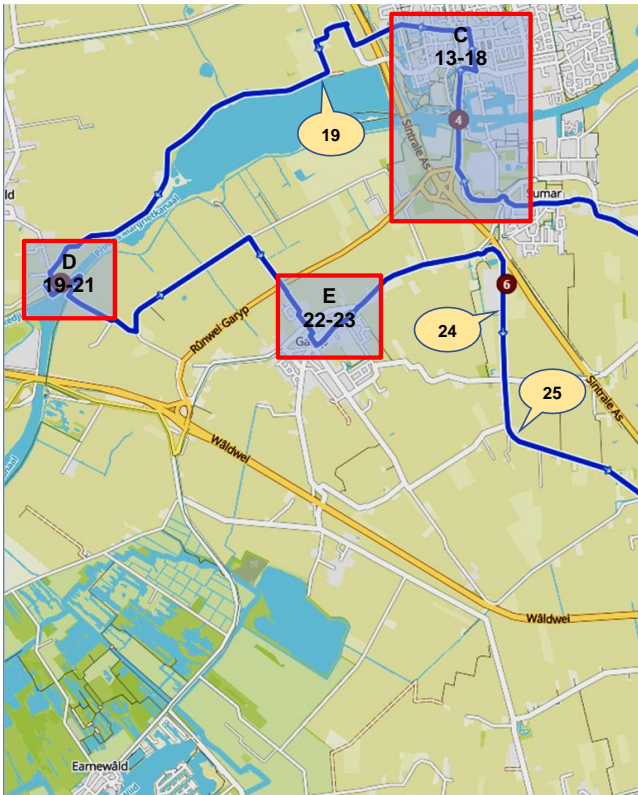
Út Nocht en Wille ca. 1915

Iepenloftspul IZER Op het Muldersplein speelt het iepenloftspul IZER. Het stuk neemt het publiek mee naar de herfst van 1887 als in Rottevalle het nieuwe beurtschip *De Rot* feestelijk wordt binnengehaald. Geen houten zeilschip, zoals alle eerdere beurtscheepjes in Rottevalle, maar een zeilschip van ijzer. *De Rot* is het prototype voor de latere roemrijke ijzeren skûtsjes, maar in 1887 is niet iedereen in het dorp even enthousiast, immers: *'hout driuwt en izer sinkt'*.

De Rot van ijzer is in opdracht gebouwd van twee van de drie herbergen die rond de sluis in Rottevalle 'stalling en logies' aanbieden. Het Wapen van Smallingerland (tegenwoordig de Herberg van Smallingerland) is in handen van de vooruitstrevende familie Van Dijk. Herberg De Koekoek wordt in 1887 bestierd door Wed. J. van der Meulen en Zn. De Van der Meulens zijn een stuk minder enthousiast over het schip van ijzer.

De fietstocht voert jullie *út nocht en wille* langs plekken in en buiten Rottevalle die een rol spelen in de voorstelling en het verhaal over *De Rot* in 1887. We volgen de wekelijkse route van het beurtschip richting Leeuwarden tot aan It Bakkershûs in Suwâld en staan onderweg stil bij pleisterplaatsen, transport, industrieel erfgoed en iepenloftspul IZER.

Volledige IZERfietsroute en knooppunten: Rottefalle > 46-57 > De Leijen > Uitzichtpunt Malewei > Eastermar > 79-47 (Sumar) > 84-27 (Burgermerdaam) 62-61 > (Monnickenweg > Suwâld) > 60-59 (Zonnepont Schalkediep) 91-90-99-88 (Garyp) 86 (Sumarreheide) 87-93-94-95 (Opeinde) > Nijtap > 46 (Rottevalle). 37 km.

Links voor het downloaden van de volledige route:

[IZERfietsroute op googlemaps \(deel 1 Rottevalle – Zonnepont Schalkediep\)](#)

[IZERfietsroute op googlemaps \(deel 2 Zonnepont Schalkediep – Rottevalle\)](#)

[IZERfietsroute op komoot.com](#)

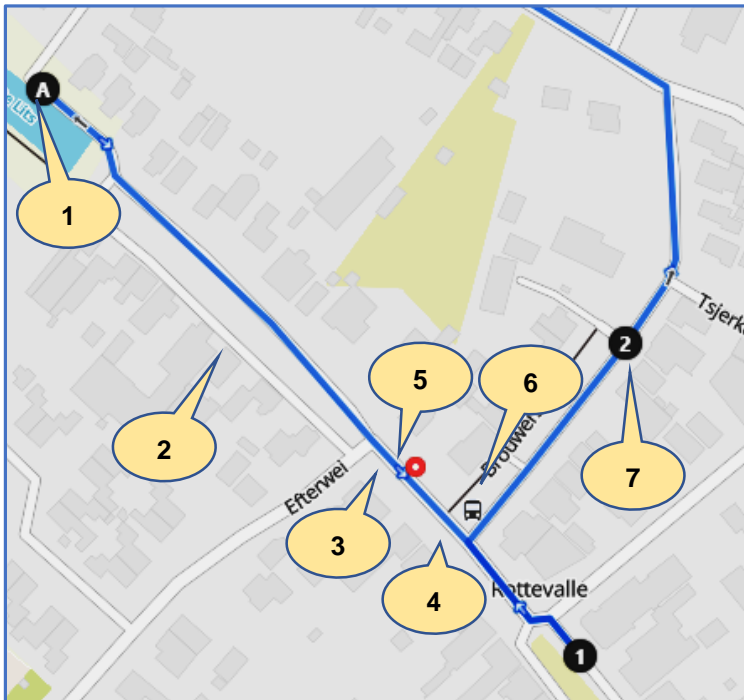
Alternatieven voor de volledige route

Route zonder *Zonnepont Schalkediep* die vaart van 1 april t/m 30 september. Voor het pontje bij het Schalkediep zijn er geen alternatieven direct in de buurt. Advies: fiets vanaf punt 21 van de route (het pontje) terug naar punt 14 via *De Warren*, *Gaestbuorren* en *Burgumerdaam* en pak de route richting Rottevalle op vanaf 14 (tramstation Sumar) richting de *Bosweg/Tramweg* IZERroutepunt 24. Bij deze alternatieve route mis je alleen de IZERroute-punten 22 en 23.

Kortere route zonder Zonnepont Schalkediep. Vanaf punt 18 van de route (Tjibbe Gearts) terug naar de brug bij Burgumerdaam en de route weer oppakken bij punt 24 (Tramweg Sumar). Lengte van de kortere route: 27 km. Deze route gaat niet langs de IZERroute-punten 19, 20, 21, 22 en 23.

Kleine route rond de Leijen. Vanaf punt 12 van de route (halte Eastermar) de Lits oversteken, Sumarderwei volgen en na 300 m. linksaf Mienskerwei volgen naar knooppunten 82, 94 en 95. Vanaf knooppunt 94 zit je weer op de route naar Rottevalle. Tochtje van 17 km zonder de IZERroute-punten 13 t/m 25.

START

Deelkaart A Rottevalle START

Rottevalle

1. De Rot (tegenover Haven 28). Het ijzeren beurtschip *De Rot* uit 1887 krijgt na veel omzwervingen in 2010 hier in de haven weer een vaste aanlegplek. Meer info: <https://www.derot.nl/>

De Lits, nu gedempt, loopt in 1887 verder door het dorp. Op de Haven, Brouwersgrêft en Kompagnonswei geven straten aan waar de vaarten liepen. De grasperken die vanaf hier tot aan het Muldersplein te zien zijn, komen overeen de met de slotwallen met aan weerskanten de smalle kades, die overigens pas na 1887 zijn bestraat.

- **Start aan de haven, dan, Haven, Muldersplein, Brouwersgrêft en knooppunt 57.**

2. De Haven (Haven 5). Dit is in 1887 het graanpakhuis van kasteleinsfamilie Van Dijk en Haven 3 is hun boerderij. De herberg *De Koekoek* van familie Van der Meulen op Haven 1 is in 1936 afgebroken. Tegenover *De Koekoek* op Haven 6, is de boerderij van de Liewemantsjes. Er rest alleen een schuur en een heg met bomen. Nog steeds is zichtbaar dat de twee geen toestemming hebben gegeven voor het doortrekken van de bestrating langs de Lits ... omdat hun klompen dan te snel zouden slijten.

3. De Herberg van Smallingerland (Muldersplein 2). Van de oude herberg van Van Dijk is veel bewaard. Rechts achter de hoofdingang de tapkamer, links de woonruimte van de herbergier, compleet met bedsteden. Boven over de hele breedte een grote zaal voor feesten en vergaderingen. Een deel daarvan is nog in tact met krakende vloeren en een mooi houten gewelf. Langs de Efterwei is de 'trochreed' herkenbaar. Hier rijden gasten met paard en wagen in en uit alsof het een moderne McDrive is. Meer info: <https://www.herbergvansmallingerland.nl/>

Tegeltableau herberg, rosmolen Rottevalle (ca. 1850)

4 Muldersplein (Muldersplein 8). In 1887 loopt in een donkere schuur achter nr. 8 een paard rondjes in de gortmolen van Van Dijk. Een tegeltableau hiervan is nog te zien in de tapkamer van de herberg. Op Kompagnonswei 1 is, naast de herberg van Keuning, tot ongeveer 1870 de Rottevalster jeneverstokerij gevestigd. Rond de sluis is het een wirwar van smalle straten, bruggetjes en drie herbergen met elk een trochreed. Een verkeersknooppunt waar de geur hangt van turf, jenever en boter. Dit is voor Tsjerk van Dijk van Het Wapen van Smallingerland het middelpunt van de wereld.

5. De sluis (Muldersplein 2). Voor de herberg ligt in 1887 de sluis met de barte (loopplank). De draaibrug ligt honderd meter verderop bij herberg Keuning. Achter de sluis (geredeneerd vanaf de Leijen) liggen de schepen als rotten yn 'e falle. Doorvaren richting Drachten kan niet en dus moeten de schepen keren en opnieuw door de sluis. De foto aan de gevel van Muldersplein 6 is uit 1902, met de wipbrug uit 1898 en de vernieuwde ijzeren sluis uit 1901.

6. Het boterpakhuis (Muldersplein 3). De gedenksteen bij de klok geeft aan waar tot 1943 de gemeenten Smallingerland, Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen aan elkaar grenzen. Meteen daarnaast op Muldersplein 3 is het boterpakhuis van Wytke van Dijk en Piter Boetes. Hier wordt de boter van de boerderijen verzameld en in tonnetjes verscheept naar de markt in Leeuwarden. Boter van mindere kwaliteit wordt in dit soort pakhuizen vaak stiekem vermengd met goede boter.

7. Stoomzuivelfabriek (Brouwersgrêft 16). Hier start in 1899 de stoomzuivelfabriek. Dat betekent het einde van de boterpakhuizen en de zuivelproductie op de boerderijen zelf. Omdat industriële Amerikaanse zuivelproducten de markt overspoelen, wordt in die tijd in bijna elk Fries dorp een zuivelfabriek opgericht. Rottevalle kan uiteindelijk de concurrentie met naburige dorpen niet aan. De fabriek sluit al in 1916 en van het industriële complex is alleen nog een dienstwoning met trapgeveltje over.

- [Volg richting 78 over Bildwei 650 m](#)

8. De Lits (tegenover Bildwei 62). In 1887 is de Bildwei weinig meer dan een zandpad. Richting oosten zien reizigers hier elke donderdagochtend *De Rot* door de Lits richting de Leijen ploeteren. De Lits meandert hier door het Bildt en het hijsen van de zeilen heeft geen enkel nut. Er ontbreekt ook een jaagpad en dus wordt er geboomd. De Lits is, zo dicht bij de thuishaven, het lastigste stuk van de hele vaarroute naar Leeuwarden.

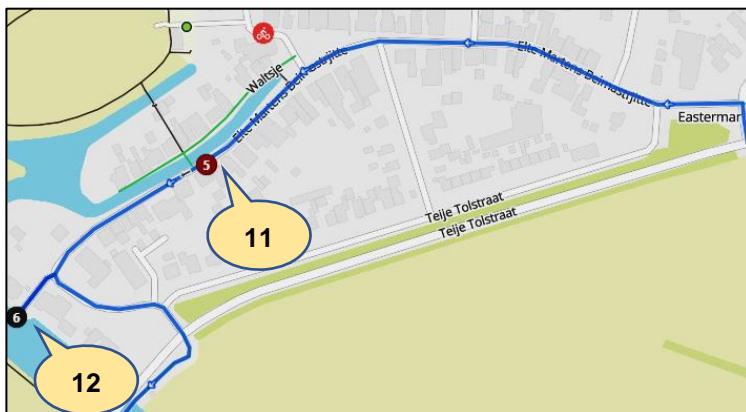
- [Volg richting 78 over Bildweg en Bildreed 1,3 km](#)

9. Paviljoen de Leijen (Bildreed 3). Teade van Dijk (zoon van Lykele van Dijk uit IZER) ziet in 1932 toekomst in de waterrecreatie en opent bij de Leijen It Teehûs met bootjesverhuur en zonneweiden voor dames en heren streng gescheiden. Teade: *Ûnder wetter moatte se it self mar witte, mar ûnder myn eagen wol ik gjin gedonder!* Tot in de jaren '60 van de vorige eeuw is dit een soort dependance van De Herberg van Smallingerland. In de bovenzaal van het huidige paviljoen is in 2023 onder leiding van Oebele Brouwer onderhandeld over het coalitieakkoord voor de provincie Fryslân. Mee info: <https://www.deleyen.nl/>

- **Vervolg richting 78 over Bildreed 1,2 km tot T-splitsing**
- **Linksaf Malewei tot uitzichtpunt Malewei 1 km.**

10. De Leijen (Uitzichtpunt Malewei) De Leijen is het resultaat van het uitbaggeren van het laagveen vanaf 1750. Er zijn in die tijd wel degelijk protesten tegen deze vorm van landvernietiging, maar het maken van winst op korte termijn weegt zwaarder. Zo verandert land in water en dat weer droogmalen tot een polder is te duur. Vanaf het uitzichtpunt Malewei is de schade van deze 'ecologische ramp' te bekijken. De Leijen is ondiep en zelfs platbodems als *De Rot* moeten gebruik maken van de betonde vaargeul.

- **Vervolg Malewei 100 m.**
- **Sla rechtsaf en volg Heidbuurtweg 400 m.**
- **Sla linksaf en volg fietspad langs Zwarteweg richting Eastermar en knooppunt 79 850 m.**

Deelkaart B Eastermar

Eastermar

- **Volg vanaf 79 de Elte Martens Beijmastrjitte in westelijke richting tot Dam Jaarsmahûs 450 m.**

11. Dam Jaarsmahûs (Elte Martens Beijmastrjitte 16). Als de Lits en Brouwersgrêft niet gedempt waren, zou Rottevalle er ongeveer uitzien zoals hier Eastermar. Hier woonde Dam Jaarsma, verzamelaar van honderden oude volksverhalen uit Rottevalle en omgeving. Enkele van die verhalen komen terug in IZER. Verhalen over wonderdokters, duivelbanners, heksen en wedergangers. Verhalen uit een mythische wereld waar Rottevalle rond 1887 afscheid van moet nemen. Meer info: [Dam Jaarsmahûs](#)

- **Vervolg Elte Martens Beijmastrjitte tot aan de Lits 200 m.**

12. Halte Eastermar (Elte Martens Beijmastrjitte 2). Vanuit Rottevalle is het voor *De Rot* twee uur varen naar de eerste halteplaats: Eastermar. Wandelen gaat sneller! Passagiers uit Eastermar kunnen hier opstappen en er wordt extra vracht geladen. De Lits loopt voor de aanlegplaats langs en verbindt de Leijen met de Burgumer Mar. Dit is de vaste aanlegplek voor het skûtsje It Doarp Eastermar (zeilteken Ea) dat in wedstrijdverband meezeilt in het IFK. Meer info: [It Doarp Eastermar op Facebook](#)

- **Ga vanaf de Lits rechts Teye Tolstraat in 50 m.**
- **Daarna meteen rechts Sumarderwei de brug over 50 m.**
- **Vervolg Sumarderwei, Lânsbuorren, Greate Buoren tot aan knooppunt 47 (Sumar) 3,7 km.**

Deelkaart C Sumar en Burgumerdaam

Sumar

- **Vanaf 47 richting knooppunt 84 650 m.**

13. Industriemolens (Mounepaed 12). We volgen vanuit Eastermar niet de Grinzer Feart waar *De Rot* vaart, maar fietsen binnendoor via Sumar. Sumar telt in 1887 twee industriemolens. Korenmolen De Hoop is op zaterdagen nog steeds in bedrijf. Bij de draaibrug op de Burgumerdaam staat langs de Grinzer Feart de Molen van Pijbes. Na 1900 komt er op die plek nog een derde molen bij: de Molen van Aafs. Meer info: dehoopsumar.nl/

- **Vervolg de Knilles Wytseswei richting 84 tot aan de rotonde**

Tramstation Sumar ca. 1900

14. Tramstation Sumar (Dr. Prinsweg). Dichtbij de rotonde, (aan de linkerhand, richting zuiden) stond Tramstation Sumar, hiervan is niets meer over. Vanaf 1896 kunnen reizigers hier overstappen van de stoomtram uit Drachten op de paardentram naar Veenwouden en daar de trein naar Leeuwarden nemen. Tegenover zoveel luxe heeft een beurtschip zoals *De Rot* zijn passagiers niets meer te bieden.

- **Volg de rotonde rechtsom richting knooppunt 84.**

15. Café De Koekoek (Damsingel 40). We passeren eerst het monument voor het aardappelras Bintje, rond 1905 gekweekt en veredeld door de plaatselijke hoofdonderwijzer Cornelis Lieuwes de Vries en liefdevol genoemd naar een van zijn leerlingen. Dan rijden we langs café Tramzicht. Het ligt strategisch tegenover het tramstation Sumar. In het dorp noemt iedereen het café De Koekoek en de herbergiers-familie 'de Koekoekjes'. In IZER dankt de Rottevalster herberg De Koekoek zijn naam aan de koekoeksklok in de tapkamer. Of is het - zoals in Sumar - toch het een soort spotnaam voor herbergier Van der Meulen? In IZER vinden de Rottevalsters dat hij als 'buitenstaander' veel te hoog van de toren blaast.

- **Vervolg de rotonde tot knooppunt 84 en rij dan over het fietspad langs Van Harinxmaweg in noordelijke richting tot knooppunt 27 850 m.**
- **Rij door tot op de brug over Van Harinxmaweg (Burgerdaam) 200 m.**

16. Halte Burgumerdaam (Gezien vanaf de brug over Van Harinxmakanaal). Het beurtschip *De Rot* legt (onderweg naar Leeuwarden) elke donderdag rond een uur of twaalf aan bij de Burgumerdaam. De draaibrug over de Krûme le ligt in die tijd zo'n honderd meter oostelijk van de huidige brug. Hier loopt de hoofdvaart Lemmer – Delfzyl, tegenwoordig bekend als Prinses Margrietkanaal. Dit is een van de weinige plekken waar wegverkeer deze vaarroute oversteekt. Omgeven door gemotoriseerde stoomtrams en -schepen past *De Rot* hier bescheidenheid (al is dat soms te veel gevraagd).

- **Vervolg vanaf de brug de Van Harinxmaweg in noordelijke richting 450 m.**
- **Sla rechtsaf en volg de Raadhuisweg 100 m.**
- **Vanaf de kruising ligt De Molkfabryk 150 m rechts (zuidelijke richting)**

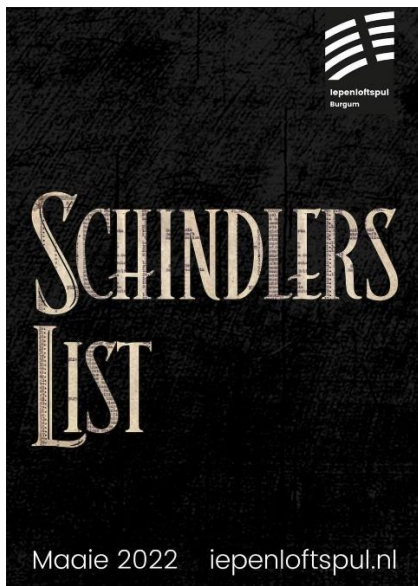

Draaibrug te Bergumerdam

Uitg. Gebrs v. d. Meulen, Bergum

Draaibrug Burgumerdaam ca. 1905

17. De Molkfabryk (Burgumerdaam 28). Rond 1887 is het snel gedaan met boter en kaas maken op de eigen boerderij. Zuivel wordt industrie en elk dorp start een eigen zuivelfabriek: Opeinde 1892; Garyp 1893; Burgum 1893; Rottevalle 1899; Eastermar 1904; Sumar 1908. In 1910 telt Friesland 160 zuivelfabrieken, waarvan er nog een paar bestaan. De eerste (*Freia*, Veenwouden) staat nu in het openluchtmuseum in Arnhem. Hier in Burgum wordt de lege fabriek beheerd door de *Stichting De Molkfabryk* en biedt o.a. om de twee jaar plaats aan iepenloftspul Burgum: <https://molkfabryk.nl/>

• **Volg vanaf De Molkfabriek Burgumerdaam en Lageweg richting noord 600m.**

◀ De Molkfabryk: iepenloftspul *Schindler's List* 2022

18. Tsjibbe Gearts (Lageweg 4). Uitgever Tsjibbe Gearts van der Meulen stapt in IZER uit bij de Burgumerdaam. In 1887 is zijn uitgeverij gevestigd aan de Schoolstraat. In 1901 legt hij de eerste steen voor nieuwbouw op Lageweg 4. *Electrische Drukkerij 'De Motor'* staat er op de gevel. Hij heeft dan de leiding al overgegeven aan zijn zonen. Een van hen, Anne Tsjibbes, opent in 1906 op Lageweg 2 een museum voor zijn een collectie kunst verzameld tijdens zijn reizen naar Nederlands Indië. Meteen om de hoek gaat de route verder over de Tjibbe Geartsstrjitte.

- **Sla linksaf en volg de Tsjibbe Geartsstrjitte (fietspad) tot knooppunt 62 na 75 m.**
- **Volg vanaf knooppunt 62 rechtdoor de Noordersingel, Hillamaweg over de Sintrale As N356 tot Gaestmabuorren 900 m.**
- **Sla rechtsaf en volg Gaestmabuorren tot knooppunt 61 200 m.**

Lageweg 4 Gebr. Van der Meulen uitgeverij Burgum

Deelkaart D *It Bakkershûs* Suwâld

Suwâld

20. Halte *It Bakkershûs* Rond 13 uur meert *De Rot* aan bij *It Bakkershûs* (1814) op Zuiderend 33. Dit is de bakkerij, herberg, cichorei-drogerij (bestanddeel voor surrogaatkoffie) en winkel van de familie Van der Meulen. *It Bakkershûs* ligt gunstig langs de drukke vaarroute. Jan Bouwes, de in 1887 al overleden oud-herbergier van *De Koekoek* in Rottevalle, is hier geboren en getogen. Dit is niet alleen een aanlegplek voor de schepen, maar ook de plek waar de dorpen Garyp en Suwâld via een veerpont met elkaar verbonden zijn.

- **Zonnepont *Schalkediep* ligt ten westen van *It Bakkershûs* achter de jachthaven. bij knooppunt 59 150 m.**

Vanaf hier gaat het Prinses Margrietkanaal onder de Wâldwei (Fonejachtbrug) door in zuidelijke richting naar Lemmer. In 1887 vaart *De Rot* vanaf hier in westelijke richting door naar Leeuwarden. De IZER-fietsroute neemt het pontje terug naar Rottevalle.

- **Zonnepont Schalkediep** vaart vanaf 1 april t/m 30 september en buiten die tijden eventueel op afspraak (zie site).
- **Zonnepunt Schalkediep** is een openbaar oplaadpunt voor e-bikes.

21. Schalkediep (Monnikenweg 5). Op Zuidereind 30 staat nog het oude veerhuis. De veerdienst Suwâld - Garyp wordt tegenwoordig onderhouden door *Zonnepont Schalkediep*, met een dak dat bestaat uit zonnepanelen. Het pontje vaart vanaf 1 april t/m 30 september tussen 10 en 18 uur. Meer info: <https://www.zonnepont.nl/>

- **Volg na de oversteek het fietspad richting knooppunt 91**
- **Volg vanaf 91 knooppunt 90 600 m.**
- **Volg vanaf 90 knooppunt 99 1,5 km.**
- **Volg vanaf 99 knooppunt 88 tot Eendrachtstraat 22 1 km.**

Deelkaart E Garyp

22. De Eendracht (Eendrachtsweg 22). Garyp is in 1887 welvarend en dat is te zien is aan de royale boerderijen en burgerhuizen. De melkfabriek is vanaf 1893 lang de kurk waar het dorp op drijft. In 2010 gaat de plaatselijke aannemer Johan Timmerman (toen 19 !) wonen in de directeurswoning en transformeert de verlaten melkfabriek tot een commercieel zorgcentrum, met o.a. een huisartsenpost, kinderdagverblijf en zorgappartementen. Het markante pand en industrieel erfgoed speelt op deze manier opnieuw een centrale rol in het dorp. Aan het einde van de Eendrachtsweg is nog iets herkenbaar van de cichorei-stoomfabriek die hier rond 1887 stond.

- **Volg Eendrachtsweg tot knooppunt 88 100 m.**
- **Volg vanaf 88 knooppunt 86 tot Easterein 29 700 m.**

23. Binnenrust (Easterein 29). *It Bakkershûs* ligt dankzij het veer over It Skalkedjip niet ver van *Binnenrust* van de Sibma's in Garyp. In IZER valt de Rottevalster schipper Lykele van Dijk bij *It Bakkershûs* onmiddellijk voor Aaltje Sibma. De Sibma's wonen op de stins *Galkehiem*, vanaf 1812 omgebouwd tot de monumentale boerderij *Binnenrust*. Op hetzelfde terrein verrijst later op Easterein 27 ook nog *It Slotje* van diezelfde familie Sipma. Aaltje en Lykele trouwen, krijgen in Rottevalle tien kinderen en nemen er de herberg en de beurt over.

Sumarreheide

- **Vervolg Easterein richting knooppunt 86 1 km.**
- **Vanaf 86 de weg lang de Sintrale As volgen in zuidelijke richting naar knooppunt 87 (op de bordje staat 96) tot aan Bosweg 11 2 km.**

Aanleg spoor stoomtrein Drachten-Sumar 1896

24. Tramweg (Bosweg). Dit is de oude trambaan tussen Sumar en Drachten. Anders dan de paardentram loopt in 1896 het nieuwe spoor van de stoomtram niet meer dwars door de dorpen. Maar dat er nauwelijks stenen huizen op de Sumarreheide staan, wil niet zeggen dat er niemand woont. De *heidsjers* staan veel angsten uit als de stoomtram met veel bombarie langs hun spitketen raast: '*It binne krekt fleanende bargehokken!*' Vanaf 1910 worden langzaam de verspreide spitketen vervangen door stenen wâldhuisjes.

- **Let op: volg bij kruising met Joute vd Meerweg niet knooppunt 96 maar ga rechtdoor richting Tike en knooppunt 87**

25. Hinke Prikke (Bosweg 9). Hinke Prikke uit IZER is als personage een samenvoeging van de in 1887 al lang overleden *Frânse Hinke* uit Rottevalle en *Piter Poeske* alias *Piter Prikke* uit Sumarreheide. Beiden zijn wonderdokters en duivelsbanners waarover Dam Jaarsma (zie 11) veel verhalen heeft verzameld. Piter Prikke woonde hier op de hoek, huidige adressen Bosweg 9 en 11. Piter Prikke, zijn jeneverfles raakte nooit leeg hoeveel hij ook drink, verhangt zich hier rond 1900. Een paar jaar later wordt zijn weduwe hier geschept door een passerende stoomtram. Er was voor hen eigenlijk geen plek in de twintigste eeuw.

- **Volg de Bosweg en Polderdyk – onder de Centrale As door – naar knooppunt 87 1,7 km.**
- **Vanaf 87 naar knooppunt 93 1,3 km.**
- **Vanaf 93 naar knooppunt 94 (aan de Leijen) 500 m.**

Opeinde

26. Peinderkanaal-Kommisjeweï (brug). Bij deze brug, door kunstenaar Ids Willemsma tot een echt *landmark* gemaakt, kruisen de Kommisjeweï en het Peinder Kanaal elkaar. De verharde weg van Drachten richting Burgum (en Leeuwarden) is

een werkverschaffings-project onder toezicht van de 'Commissie'. Het Peinderkanaal wordt gegraven vanaf 1882. De stoomtram uit Sumar loopt vanaf 1896 langs deze weg. Het verkeersknooppunt (in de eerste jaren een vaste brug) zorgt ervoor dat het 'centrum' van Opeinde opschuift naar dit punt. Vanaf 1896 is Opeinde *booming* en heeft Rottevalle het nakijken.

- **Vanaf 95 richting knooppunt 54 tot Nijtap 45 1,6 km.**

27. Nijtap (Nijtap 45). Een van de cafés aan de uitvalswegen van Rottevalle is Nijtap. Het ligt in het vroegere 'centrum' van Opeinde net zoals de inmiddels afgebroken eerste hervormde dorpskerk. Tussen 1807 en 1863 zijn hier achtereenvolgens Antje, Atze en Hylke van Dijk herbergier, een zus en broers van Atze Andries van Dijk de herbergier van *Het Wapen van Smallingerland* in Rottevalle. In 1887 is Nijtap in handen van Klaas Ates Keuning een neef van Anne Jurjens Keuning, de 'derde' Rottevalster herbergier. Meer info: <https://www.kippenrestaurantdekakelhof.nl/>

- **Vanaf Nijtap richting Rottevalle (Rytwei, Efterwei) tot aan Efterwei 32 2 km.**

Rottevalle

28. Shakespeare (Efterwei 32). In het renteniershuis uit 1885 vond Dr. Douwe Kalma na de oorlog tot aan zijn overlijden in 1953 onderdak bij juffer Wike Zijlstra, pionier van Friestalig onderwijs. Als een soort kluizenaar vertaalt hij hier het complete Shakespeare-oeuvre in het Fries. Zo'n 4000 bladzijden in acht kloeke delen om het Fries een boost te geven en het repertoire voor Friestalig toneel uit te breiden. In IZER duiken fragmenten op van zijn vertaling van *The Tempest*.

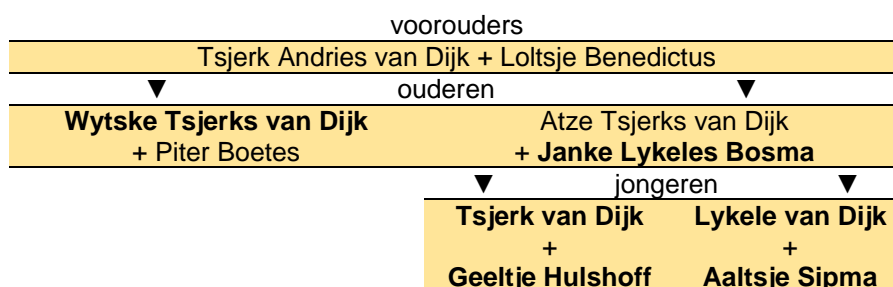
- **Vanaf Efterwei 32 naar knooppunt 46 Rottevalle 800 m.**
- **Eindpunt route**

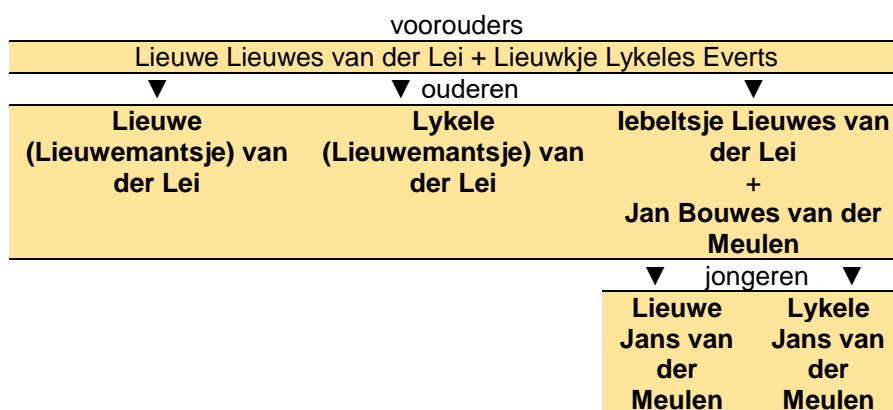
Rottevalle, Muldersplein en Herberg *Het Wapen van Smallingerland* rond 1902 met nieuwe wipbrug bij Brouwershoek en de vernieuwde ijzeren sluis.

Personages in IZER

Herberg *Het Wapen van Smallingerland*: familie Van Dijk

Herberg *De Koekoek*: familie Van der Meulen

Gasten en opstappers

Roelof Lammers fotograaf (Drachten)
Tsjibbe Gearts van der Meulen propagandist *Red Star Line* (Burgum)
Ferdinand Schöne lapkepoep, handelsreiziger (Westfalen)
Hinke Prikke wonderdokter (Sumarreheide)
Tsjoard Stienstra socialist, activist (Drachten)

Windgeesten

Wynzen 1
Wynzen 2
Wynzen 3

